

บทบาทและกระบวนการสื่อสารทางการเมือง ของคณะกรรมการสิทธิ
มนุษยชนแห่งชาติ: ศึกษากรณีการละเมิดสิทธิการเมือง
ในห้วงเวลาปี พ.ศ. 2552 – 2558*

THE ROLE AND POLITICAL COMMUNICATION PROCESS OF
NATIONAL HUMAN RIGHTS COMMISSION: A CASE STUDY OF
POLITICAL RIGHTS VIOLATIONS IN 2009 - 2015

วรรณพน พันธ์บุรณะ

Wanthanapol Hirunburana

นันทนา นันทวารอภัส

Nantana Nantavaropas

มหาวิทยาลัยเกริก

Krirk University, Thailand

E-mail address: thanapol_tok@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงบริบททางการเมืองในประเทศและปฏิกริยาจากต่างประเทศที่ส่งผลต่อบทบาทและกระบวนการสื่อสารทางการเมือง ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรณีการละเมิดสิทธิการเมืองในห้วงเวลาปีพ.ศ. 2552 - 2558 โดยแบ่งขอบเขตการวิจัยเป็น 3 ช่วงรัฐบาล ได้แก่ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร และพล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชุดที่สอง และผู้บริหารสำนักงาน 2) นักวิชาการด้านสิทธิมนุษยชน 3) สื่อมวลชน และ 4) กลุ่มกดดันทางการเมือง ภายใต้กรอบแนวคิดและทฤษฎีการสื่อสารของเดวิด เค. เบอร์โล (David K. Berlo) โดยใช้เทคนิคในการเก็บข้อมูล ได้แก่ การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ผลการวิจัยพบว่า บริบททางการเมืองและปฏิกริยาจากต่างประเทศในห้วงเวลาปีพ.ศ. 2552 - 2558 ล้วนส่งผลต่อบทบาทและกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในขณะที่กระบวนการสื่อสารของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติยังขาดแผนยุทธศาสตร์องค์กรมารองรับ อีกทั้งสารที่ส่งไปถึงผู้รับสารยังขาด

* Received 27 December 2019; Revised 22 December 2019; Accepted 15 November 2019

ความชัดเจน และไม่ทันต่อเหตุการณ์ จึงส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของกระบวนการสื่อสารทั้งระบบ รวมถึงการสื่อสารภาพลักษณ์ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภาวะวิกฤติทางการเมือง เป็นไปในทิศทางที่ไม่พึงประสงค์ ดังนั้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติควรสร้างระบบติดตามและประเมินผล กระบวนการสื่อสารขององค์กร เพื่อให้ทราบถึงความสำเร็จและความล้มเหลวในประเด็นการสื่อสารต่าง ๆ และนำมาปรับปรุงกระบวนการสื่อสารขององค์กรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้นในอนาคต และควรจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสารโดยตรงเป็นผู้คอยให้คำปรึกษา

คำสำคัญ: การสื่อสารทางการเมือง, คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, การละเมิดสิทธิทางการเมือง

Abstract

This research, study the domestic political contexts and the reactions from foreign countries that affected the political roles and communication process of the NHRC during B.E. 2552 – 2558. The research divided into three periods; Abhisit Vejjajiva, Yingluck Shinawatra and General Prayut Chan-o-cha. This research used qualitative methodologies as the tools to study from four groups of informants; 1) the second batch of NHRC and its office executives, 2) the human rights scholars, 3) journalists, and 4) political pressure groups, conformed to the theory of David K. Berlo. The research used data collection techniques such as Documentary Research, In-Depth Interview, and Participant Observation. The results suggest that the domestic political contexts and the reactions from foreign countries during B.E. 2552 – 2558, all influenced the political roles and communication processes of the NHRC. While the communication process of the NHRC lacks organization strategic plan to support. Moreover, the messages sent to the receiver still lack clarity and up to date. Therefore affecting the effectiveness of the whole system communication process. Including communicating the image of the NHRC in a political crisis in an undesirable direction, the NHRC should establish a system for monitoring and evaluating the organization's communication process to understand the success and failure of various communication issues and to improve the organization's communication processes to be efficient and effective. Increase in the future and should have direct communication experts to be consultants.

Keyword: Political Communication, National Human Rights Commission, Political Rights Violations

บทนำ

ภายหลังการรับรองปฏิญญาสากลสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491 ประเทศไทยยังไม่มีการจัดตั้งองค์กรสิทธิมนุษยชน จนกระทั่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้มีบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ให้จัดตั้งองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญชื่อว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีสถานะเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ และมีภารกิจหลักในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ตามหลักพันธกรณีระหว่างประเทศ โดยมีพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ชุดแรก (13 กรกฎาคม 2544 - 24 มิถุนายน 2552) จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 199 ซึ่งบัญญัติให้มีคณะกรรมการ 11 คน มีวาระดำรงตำแหน่ง 6 ปี และดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว (ราชกิจจานุเบกษา, 2540) ต่อมาคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ที่มี พล.อ.สนธิ บุญรัตกสิน เป็นหัวหน้าคณะ ทำการรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 และประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 แต่ยังคงให้ กสม.ชุดแรกปฏิบัติหน้าที่ต่อไป (ราชกิจจานุเบกษา, 2549) จนครบวาระและรักษาการในตำแหน่งจนกระทั่งมีการแต่งตั้งกรรมการชุดใหม่

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ชุดที่สอง (25 มิถุนายน 2552 - 19 พฤศจิกายน 2558) จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็น “องค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ” มีคณะกรรมการ 7 คน มีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี และดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว ประกอบด้วย

1. ศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์	ประธานกรรมการ
2. นายแพทย์แท้จริง ศิริพานิช	กรรมการ
3. นายแพทย์นิรันดร์ พิทักษ์วัชระ	กรรมการ
4. นายปริญญา ศิริสารการ	กรรมการ
5. นายไพบุลย์ วราหะไพฑูรย์	กรรมการ
6. พลตำรวจเอก วันชัย ศรีนวลนัต	กรรมการ
7. นางวิสา เบ็ญจะมนโน	กรรมการ

รัฐธรรมนูญฉบับปี 2550 ได้เพิ่มหน้าที่ให้ กสม. มีอำนาจฟ้องดำเนินคดีแทนผู้ร้องหรือผู้เสียหายในการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนได้ จนกระทั่งมีการรัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่มีพล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าคณะ มีการประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และประกาศให้องค์กรอิสระ และองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ปฏิบัติหน้าที่คงเดิมภายใต้คำสั่งของ คสช. (ราชกิจจานุเบกษา, 2557) กสม. ชุดที่สอง จึงได้ปฏิบัติหน้าที่ไปจนกระทั่งมีการแต่งตั้งกรรมการชุดใหม่ การปฏิบัติหน้าที่จึงสิ้นสุดลง

ตลอดระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชุดที่สอง ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2552 – 2558 ได้ปฏิบัติหน้าที่ท่ามกลางบริบททางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยต้องเผชิญการละเมิดสิทธิมนุษยชนในหลายกรณี ทั้งการละเมิดสิทธิทางการเมือง การละเมิดสิทธิชุมชน และการทำรัฐประหารยึดอำนาจการปกครอง ยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในช่วงเวลาดังกล่าว อยู่ในขั้นภาวะวิกฤติทางการเมืองร้ายแรงที่สุดในประวัติศาสตร์ของประเทศไทย เพราะประชาชนมีความขัดแย้งทางความคิดและแตกแยกออกเป็นสองฝ่ายอย่างชัดเจน มีการสร้างสถานการณ์เหตุการณ์ชุมนุมประท้วงทางการเมืองแบบต่อเนื่องยาวนาน การใช้ความรุนแรงในหลายด้าน โดยเฉพาะการใช้อาวุธสงครามทำลายล้างกัน มีการปะทะกันระหว่างทหาร ตำรวจกับผู้ชุมนุม และในกลุ่มผู้ชุมนุมคนละฝ่ายกันเอง ส่งผลให้มีการบาดเจ็บ เสียชีวิตจำนวนมาก รวมถึงการจำกัดสิทธิและเสรีภาพทางการเมืองภายหลังการทำรัฐประหาร

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชุดที่สอง ยังถูกกดดันจากกลุ่มกดดันทางการเมืองฝ่ายต่าง ๆ ซึ่งร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่า ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน จากการถูกรัฐบาล ทหาร และตำรวจ ปราบปรามสลายการชุมนุม รวมถึงการจำกัดสิทธิทางการเมืองของผู้ที่ต่อต้านการรัฐประหาร ทำให้การร้องเรียนเรื่องการละเมิดสิทธิทางการเมืองเกิดขึ้นสูงที่สุดในยุคนี้

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่า ในช่วงเวลาปีพ.ศ. 2552 - 2558 บริบททางการเมืองในประเทศและปฏิภนจากต่างประเทศประการใด ที่ส่งผลต่อบทบาทและกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชุดที่สอง รวมถึง บทบาท และกระบวนการสื่อสารของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชุดที่สอง ในการสื่อสารกับบริบทที่เป็นภาวะวิกฤติทางการเมืองในช่วงเวลาของการดำรงตำแหน่งอยู่นี้เป็นเช่นไร ทั้งนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการสื่อสารทางการเมืองของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภาวะวิกฤติทางการเมือง ต่อไป

สำหรับการศึกษารับบริหารการเมืองในประเทศและปฏิกริยาจากต่างประเทศที่ส่งผลต่อบทบาทและกระบวนการสื่อสารทางการเมือง ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรณีการละเมิดสิทธิการเมืองในห้วงเวลาปีพ.ศ. 2552 – 2558 ผู้วิจัยได้แบ่งขอบเขตการวิจัยเป็น 2 ด้าน ได้แก่

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งศึกษาสภาพการณ์ทั่วไปและวิกฤติทางการเมืองที่ส่งผลต่อบทบาทและกระบวนการสื่อสารทางการเมือง ศึกษาบทบาทและกระบวนการสื่อสารทางการเมือง ภายใต้กรอบแนวคิดและทฤษฎีการสื่อสารทางการเมือง เพื่ออธิบายปรากฏการณ์กระบวนการสื่อสารทางการเมืองของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชุดที่สอง

2. ขอบเขตด้านระยะเวลา แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ช่วงรัฐบาล ดังนี้ ช่วงที่ 1 รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (ระหว่าง พ.ศ. 2552 – 2554) ช่วงที่ 2 รัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (ระหว่าง พ.ศ. 2554 – 2557) และช่วงที่ 3 รัฐบาลพล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา (ระหว่าง พ.ศ. 2557 – 2558)

ด้านกรอบแนวคิดการวิจัยบทบาทและกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ชุดที่ 2 กรณีการละเมิดสิทธิทางการเมือง ผู้วิจัยได้นำกรอบทฤษฎีการสื่อสารของ David K. Berlo (David K. Berlo, 1960) มาอธิบายถึงกระบวนการสื่อสาร ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ ผู้ส่งสาร (Sender) สาร (Message) สื่อ หรือช่องทางการส่งสาร (Channel) และผู้รับสาร (Receiver) โดยที่ กสม.ชุดที่สอง มีประธานและกรรมการรวม 7 คนเป็นผู้ส่งสาร (S) ทำการส่งสารประเด็นหลัก (M) ได้แก่ บทบาทการจัดการการละเมิดสิทธิมนุษยชน การละเมิดสิทธิการเมืองในเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมืองใน 3 ช่วง คือ รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ รัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร และรัฐบาลพล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา มีการใช้ช่องทางการส่งสาร (Channel) ผ่านสื่อหลัก สื่อใหม่ และสื่อมวลชน ให้กลุ่มเป้าหมาย คือ องค์กรของรัฐ องค์กรอิสระ กลุ่มกดดันทางการเมือง องค์กรภาคประชาชน (NGOs ด้านสิทธิมนุษยชน) ประชาชน และประชาคมโลก ท่ามกลางบริบททางการเมือง ในห้วงปี พ.ศ. 2552 – 2558

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังนำแบบจำลองการสื่อสารทางการเมืองของ Brian McNair (McNair, B, 2003) และแบบจำลองการสื่อสารทางการเมืองประยุกต์ของ รองศาสตราจารย์ ดร.นันทนา นันทวโรภาส (นันทนา นันทวโรภาส, 2557) มาเป็นกรอบแนวคิดเพิ่มเติม ร่วมกับการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านสิทธิมนุษยชน อาทิ หลักการปารีส บทบาทของภาคประชาสังคมในการคุ้มครองสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (กฤษฎา บุญชัย และคณะ, 2558) สิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (ไพโรจน์ พลเพชร และคณะ, 2547)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงบริบททางการเมืองในประเทศและปฏิกิริยาจากต่างประเทศที่ส่งผลต่อบทบาทและกระบวนการสื่อสารทางการเมือง ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรณีการละเมิดสิทธิการเมืองในห้วงเวลาปีพ.ศ. 2552 – 2558
2. เพื่อศึกษาถึงบทบาทและกระบวนการสื่อสารทางการเมือง ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรณีการละเมิดสิทธิการเมือง ในห้วงเวลาปีพ.ศ. 2552 - 2558

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษารอบด้านและกระบวนการสื่อสารทางการเมือง ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรณีการละเมิดสิทธิการเมืองให้ห้วงปีพ.ศ. 2552 – 2558 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้เข้าถึงแก่นและสาระในเรื่องที่วิจัยอย่างแท้จริง ผู้วิจัยจึงอาศัยตัวเองเป็นเครื่องมือหลักในการศึกษา โดยใช้เทคนิคในการเก็บข้อมูล (สุภางค์ จันทวนิช, 2546) ได้แก่

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ด้วยการรวบรวมข้อมูลเอกสารข่าว และสาระต่าง ๆ ทั้งหมดที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิการเมืองในประเทศไทย ได้แก่ พระราชบัญญัติ ประกาศ รายงานการประชุม และรายงานประจำปีของ กสม. จดหมายข่าว ข้อมูลและข่าวประชาสัมพันธ์ที่นำเสนอผ่านสื่อของ กสม. ข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนทั้งหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุ โทรทัศน์ดาวเทียม และ Website ต่าง ๆ โดยนำเอกสารข้อมูลมากระทำการสังเคราะห์และวิเคราะห์ เพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์การวิจัย

2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) จากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1) กลุ่ม กสม. ชุดที่สอง และผู้บริหารสำนักงาน จำนวน 8 ท่าน 2) กลุ่มนักวิชาการด้านสิทธิมนุษยชน จำนวน 2 ท่าน 3) กลุ่มสื่อมวลชน จำนวน 2 ท่าน และ 4) กลุ่มกอดตันทางการเมือง จำนวน 3 ท่าน ในช่วงระหว่างเดือนมกราคม 2560 ถึงเดือนพฤษภาคม 2561 โดยใช้การสอบถามตามแบบสัมภาษณ์ จนได้ข้อมูลรอบด้านเพียงพอต่อการนำไปวิเคราะห์และอธิบายผลการศึกษา

3. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยผู้วิจัยพยายามปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์ เพื่อให้ได้รับการยอมรับและไว้วางใจ ทำให้กลุ่มตัวอย่างแสดงพฤติกรรมที่เป็นไปตามธรรมชาติ เข้าถึงข้อมูลได้ง่าย เป็นจริง และสามารถตรวจสอบข้อมูลซ้ำได้ ทั้งนี้ ผู้วิจัยพยายามระวังมิให้ตนเองมีความรู้สึกร่วม จนเป็นเหตุให้มีอคติและเข้าข้างกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งจะทำให้ข้อมูลที่ได้ขาดความเที่ยงตรง

เนื่องจากการวิจัยนี้ เป็นการศึกษาบทบาทและกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรณีการละเมิดสิทธิการเมืองในห้วงปี พ.ศ. 2552 - 2558 ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูล ซึ่งถือเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) จึงไม่ได้

กำหนดจากหลักความน่าจะเป็น แต่คัดเลือกคุณสมบัติที่เป็นเป้าหมายของงานวิจัยจำนวน 4 กลุ่ม ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น ภายใต้กรอบแนวคิดและทฤษฎีการสื่อสารของเดวิด เค. เบอร์โล (David K. Berlo)

การจัดกระทำข้อมูล เป็นการตรวจสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) และความถูกต้องแม่นยำ (Validity) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความเชื่อถือได้สูง (High Credibility) และเพียงพอสำหรับการตอบวัตถุประสงค์ในแต่ละข้อ ผู้วิจัยจึงต้องมีการจัดกระทำข้อมูล ด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ดังนี้ 1) การตรวจสอบจากแหล่งที่มาของข้อมูล 2) ผู้สอบสวนหลายๆ คนที่แตกต่างกัน และ 3) มุมมองจากหลายทฤษฎี (สุภางค์ จันทวานิช, 2542)

1. การตรวจสอบจากแหล่งที่มาของข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลประเด็นเดียวกันที่ได้จากการสัมภาษณ์แต่ละรายมาเทียบเคียงว่ามีความคล้ายคลึงและไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่

2. ผู้สอบสวนหลายๆ คนที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยเลือกผู้สอบสวนข้อมูลคนนอกเป็นผู้เชี่ยวชาญใน 2 สาขาวิชา ที่เป็นตัวแปรหลักในงานวิจัยนี้ คือ ผู้เชี่ยวชาญสาขาสื่อสาร และผู้เชี่ยวชาญสาขารัฐศาสตร์ หรือรัฐประศาสนศาสตร์ เพื่อช่วยวินิจฉัยข้อมูลที่ขัดหรือแย้งกัน

3. มุมมองจากหลายทฤษฎี ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลในขณะที่อยู่ในสนามวิจัย โดยใช้มุมมองทางด้านการสื่อสาร การจัดการ และการเมือง เพื่อทำความเข้าใจกับข้อมูลจนสามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างสอดคล้องกับทฤษฎีต่าง ๆ ในแต่ละบริบท

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลภายหลังการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งแบ่งเป็น 2 แบบ คือ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์ความหมายโดยการตีความ (Interpretative Textual Analysis) การวิเคราะห์ข้อมูลจะแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การลดทอนข้อมูล (Data Reduction) โดยสรุปย่อ ลงรหัส จัดแบ่งเป็นกลุ่ม ปรับลดหรือหาข้อมูลเพิ่มจนได้ข้อสรุปที่เข้าใจง่ายและสามารถพิสูจน์ได้

2. การแสดงข้อมูล (Data Display) โดยการพรรณนาและสังเคราะห์ข้อสรุปย่อยเข้าเป็นข้อสรุปรวมในบทสรุป และตรวจสอบยืนยันเป็นผลสรุปการวิจัยในช่วงสุดท้าย เพื่อให้แน่ใจว่าบทสรุปมีความน่าเชื่อถือ

3. การสร้างข้อสรุปและยืนยันผลสรุป (Conclusion and Verification) ด้วยการตรวจสอบสามเส้าแล้วนำผลสรุปการวิจัยไปตรวจสอบความถูกต้องกับผู้ใช้ข้อมูล ตรวจสอบความแตกต่างหรือความคล้ายคลึงของความคิดระหว่างคนในกับคนนอกที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ

ทั้งนี้ ผู้วิจัยทำการลดทอนข้อมูล แสดงข้อมูล และทำการสรุปชั่วคราว จากนั้นทดสอบข้อสรุป แล้วกลับไปสู่กระบวนการเก็บข้อมูล ลดทอนข้อมูล แสดงข้อมูล ทดสอบข้อสรุปต่อไปเรื่อย ๆ เป็นการเคี้ยวจนข้อมูลอิ่มตัว (Saturation) จากนั้นนำไปสร้างข้อสรุปรวมและยืนยัน

ผลสรุป ซึ่งผู้วิจัยมุ่งหวังให้ข้อสรุปรวมของงานวิจัยนี้นำไปสู่องค์ความรู้ใหม่ในการสื่อสารทางการเมืองขององค์กรอิสระในภาวะวิกฤติต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยซึ่งนำไปสู่ข้อสรุปเกี่ยวกับบทบาทและกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) โดยใช้ทฤษฎีการสื่อสารทางการเมืองตามกรอบแนวคิดการวิจัย ดังได้กล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยพบว่า บริบททางการเมืองในห้วงเวลาปี พ.ศ. 2552 – 2558 ล้วนส่งผลกระทบต่อบทบาทและกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของ กสม. ชุดที่สอง ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในช่วงเวลาดังกล่าว มีเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างฝ่ายรัฐบาล และฝ่ายต่อต้าน มีการชุมนุมประท้วงที่เกินขอบเขตของกฎหมายกำหนด และมีการใช้ความรุนแรงในการสลายการชุมนุม จนกระทั่งมีการทำรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองโดยกองทัพ

บริบททางการเมืองและปฏิกริยาจากต่างประเทศ

บริบททางการเมืองและสถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนทางการเมืองในห้วงเวลาการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชุดที่สอง แบ่งได้เป็น 3 ช่วง คือ

ช่วงแรก ระหว่าง พ.ศ. 2552 - 2554 ที่มีรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรี มีการชุมนุมใหญ่ทางการเมืองของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) หรือกลุ่มคนเสื้อแดง ในปีพ.ศ. 2552 และปีพ.ศ. 2553 มีเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นหลายครั้งจนทำให้ผู้ร่วมชุมนุมและประชาชนทั่วไปที่ไม่เกี่ยวข้องข้องกับการชุมนุมบาดเจ็บล้มตายจำนวนมาก มีการร้องเรียนว่ารัฐบาลละเมิดสิทธิมนุษยชนในการสลายการชุมนุมด้วยความรุนแรงหลายคดี และมีการกดดันจากต่างประเทศ เพื่อหาผู้กระทำความผิดในการละเมิดสิทธิมนุษยชนมาดำเนินคดีตามกฎหมาย จนนำไปสู่การยุบสภาและเลือกตั้งปี 2554

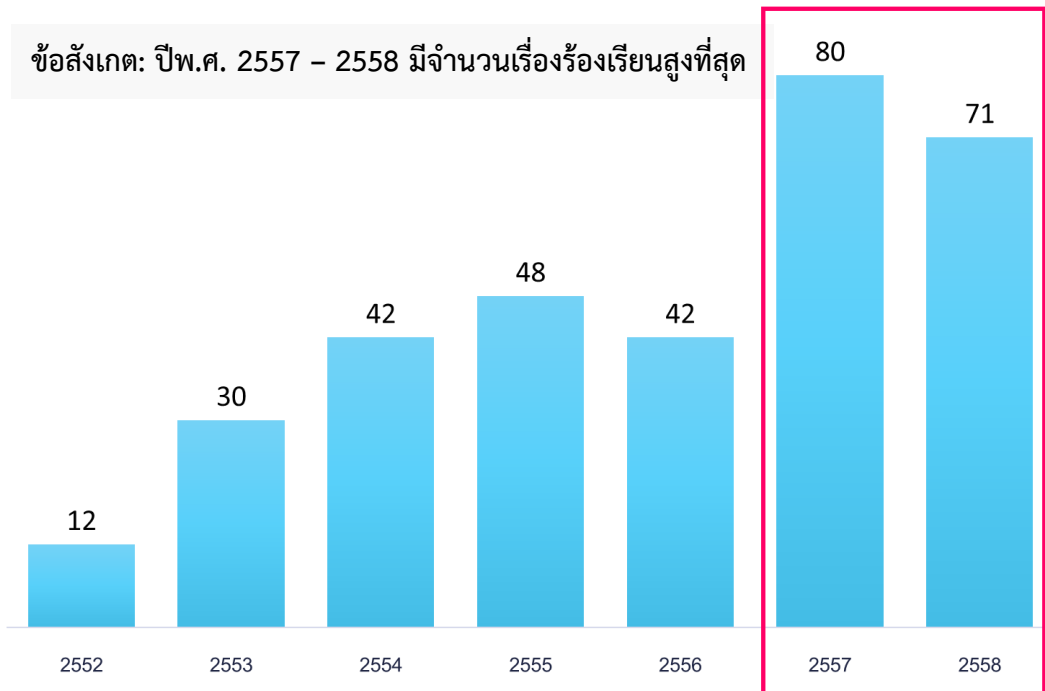
ช่วงที่สอง ตั้งแต่วันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2554 จนถึงวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ในสมัยรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี มีการชุมนุมประท้วงต่อต้านรัฐบาล โดยมีกลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) เป็นกลุ่มแกนนำหลัก ชุมนุมยืดเยื้อเป็นเวลากว่า 8 เดือน ในขณะเดียวกันกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ที่สนับสนุนรัฐบาลก็ได้ออกมาชุมนุมขับไล่ กปปส. และมีการปะทะทำร้ายด้วยอาวุธ จนกระทั่งรัฐบาลประกาศยุบสภาและให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 แต่กลุ่ม กปปส. เสนอเงื่อนไขให้ปฏิรูปการเมืองก่อนเลือกตั้ง และทำการประท้วงขัดขวางการเลือกตั้งในหลายพื้นที่ จนนำไปสู่การรัฐประหารยึดอำนาจและยกเลิกรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครองชั่วคราว พ.ศ. 2557 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

ช่วงที่สาม ตั้งแต่วันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 จนถึงวันที่ 19 พฤศจิกายน 2558 มีการรัฐประหารโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งมีพล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าคณะ ได้ประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ควบคุมนักการเมืองและผู้ที่ไม่เห็นด้วยต่อคำสั่งของ คสช. จำนวนมากไปปรับทัศนคติในค่ายทหาร เข้าตรวจค้นบ้านพักเป้าหมาย และจับพลเรือนขึ้นศาลทหาร ยกเลิกหนังสือเดินทางของนักการเมือง รวมถึงการใช้อำนาจตามมาตรา 44 (แห่งรัฐธรรมนูญชั่วคราวปี 2557) อย่างกว้างขวาง ส่งผลให้มีผู้ได้รับผลกระทบลี้ภัยไปอยู่ต่างประเทศจำนวนหนึ่ง

ผลการวิจัยยังพบว่า ในช่วงการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชุดที่ 2 มีจำนวนเรื่องร้องเรียนการละเมิดสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง จำนวน 325 เรื่อง (แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนล ประเทศไทย, 2559) และเป็นที่น่าสังเกตว่าภายหลังการรัฐประหารของ คสช. และการแต่งตั้งพล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี จำนวนเรื่องร้องเรียนมีจำนวนเพิ่มขึ้นเกือบ 2 เท่าของปีก่อนที่จะมีการรัฐประหาร โดยมียอดรวม 2 ปี จำนวน 151 เรื่อง (พิจารณาแผนภูมิภาพที่ 1 ประกอบ)

แผนภูมิภาพที่ 1 : แสดงจำนวนเรื่องร้องเรียน การละเมิดสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชุดที่ 2) ระหว่างปีพ.ศ. 2552 - 2558

นอกจากนี้ รัฐบาล สื่อมวลชนต่างประเทศ และองค์กรด้านสิทธิมนุษยชนจากภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก ได้แสดงปฏิกิริยาต่อสถานการณ์ความรุนแรงจากการชุมนุมทางการเมือง การทำรัฐประหาร และการละเมิดสิทธิมนุษยชนทางการเมืองของไทย ในแต่ละช่วงรัฐบาลโดยสังเขป ดังนี้

ปฏิกิริยาจากต่างประเทศต่อสถานการณ์การชุมนุมทางการเมือง ในช่วงรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ โดยนายไมค์ โทเนอร์ โฆษกกระทรวงต่างประเทศสหรัฐอเมริกา แถลงการณ์เพื่อสนับสนุนกระบวนการเจรจาเพื่อหาทางออกในวิกฤติการเมืองไทยระหว่างผู้นำฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายเสื้อแดง และสนับสนุนการแสดงตามสิทธิในการชุมนุม แต่ได้เรียกร้องให้แกนนำหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรงในการชุมนุม (โพส্তুเหตุ, 2553) ด้านนายฟิลิป โครว์ลีย์ แถลงการณ์ในนามกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา ระบุว่า สหรัฐฯ เคารพการแสดงออกถึงสิทธิเสรีภาพ ซึ่งทุกคนมีสิทธิในการชุมนุมและการประท้วงอย่างสงบ แต่การเข้าไปยังอาคารราชการ เป็นวิถีทางที่ไม่เหมาะสมสำหรับการประท้วง สหรัฐฯ หวังว่าความเห็นที่แตกต่างกันจะสามารถแก้ไขได้ด้วยสถาบันประชาธิปไตยและไม่ใช้ความรุนแรง (โพส্তুเหตุ, 2553)

ศูนย์สิทธิมนุษยชนเอเชีย ส่งจดหมายเปิดผนึกให้แก่นายกรัฐมนตรี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เพื่อเตือนให้หยุดใช้กำลังทหารสลายการชุมนุม มิเช่นนั้นแล้วจะตกเป็นผู้รับผิดชอบตามมาตรา 25 (3) (a) ของธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ ในการจงใจใช้กำลังจู่โจมผู้ชุมนุมที่เป็นประชาชนโดยตรง ฮิวแมนไรท์วอตช์ องค์กรด้านสิทธิมนุษยชน รายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทยว่า คำสัญญาสาธารณะของรัฐบาลไทยที่กล่าวไว้ว่าจะให้ความสำคัญต่อเรื่องสิทธิมนุษยชน ความปรองดองทางการเมือง และความรับผิดชอบต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้น ส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการปฏิบัติให้เป็นจริงขึ้นมา (ประชาไท, 2553)

ปฏิกริยาจากต่างประเทศต่อสถานการณ์การชุมนุมทางการเมือง ในช่วงรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร โดยนางมารี ฮาร์ฟ โฆษกกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา กล่าวกับผู้สื่อข่าวว่า สหรัฐฯ สนับสนุนกระบวนการประชาธิปไตย เพื่อแก้ไขความตึงเครียดทางการเมืองในประเทศไทย และเรียกร้องให้ทุกฝ่ายหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรง รวมถึงอดทนอดกลั้นและเคารพกฎหมาย (กรุงเทพธุรกิจ, 2557)

ด้านสหภาพยุโรป แสดงความวิตกที่มีการยึดกระทรวงต่าง ๆ พร้อมกับเรียกร้องให้ทุกฝ่ายในประเทศไทยเคารพหลักนิติธรรม ยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตย (วอยซ์ทีวี, 2557) รวมถึงเลขาธิการสหประชาชาติ นายบัน คี มูน แสดงความวิตกที่ผู้ประท้วงบุกยึดที่ทำการรัฐบาลหลายแห่ง และตำหนิฝ่ายค้านที่พยายามล้มรัฐบาลด้วยวิธีการประท้วงบนท้องถนน (AFP, 2013) ทั้งยังเรียกร้องให้ทุกฝ่ายร่วมแก้ไขความขัดแย้งทางการเมือง ประณามเหตุการณ์รุนแรงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยย้ำว่าไม่ควรมีฝ่ายใดใช้ความรุนแรงในการแก้ไขความแตกต่างและความขัดแย้งทางการเมือง (ไทยรัฐออนไลน์, 2557)

ปฏิกริยาจากต่างประเทศต่อการรัฐประหารของ คสช. ในช่วงรัฐบาลพล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา โดยกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา แสดงความกังวลอย่างยิ่ง ต่อวิกฤติการเมืองไทยซึ่งถดถอยยิ่งขึ้น และเรียกร้องทุกฝ่าย เคารพหลักการประชาธิปไตย รวมถึงเคารพเสรีภาพในการสื่อสาร (ไทยรัฐออนไลน์, 2557) ด้านสหภาพยุโรป ขอให้กองทัพ เคารพสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพสื่อมวลชน กองทัพต้องยอมรับและเคารพอำนาจของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ อันเป็นหลักการพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย (FRANCE 24, 2014)

สำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ประณามการทำรัฐประหาร และแสดงความกังวลอย่างยิ่งเกี่ยวกับการระงับรัฐธรรมนูญและมาตรการฉุกเฉินซึ่งจำกัดสิทธิมนุษยชนด้วยกำลัง (Prachatai English, 2014) องค์กรนิรโทษกรรมสากล กล่าวว่า การจับกุมนักเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐประหารอย่างสันติเป็น "บรรทัดฐานอันตราย" และ "การรักษาความสงบเรียบร้อยไม่อาจเป็นข้ออ้างละเมิดสิทธิมนุษยชนได้" (Bangkok Post, 2014) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งเอเชีย กล่าวประณาม คสช. ที่คุกคามนักวิชาการและนัก

เคลื่อนไหว และแสดงความกังวลอย่างยิ่งต่อการเสื่อมถอยของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างรวดเร็วในประเทศไทย (Asian Human Rights Commission, 2014)

บทบาทและกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

บริบททางการเมืองและปฏิภณจากต่างประเทศ ดังกล่าวข้างต้น ส่งผลต่อบทบาทและกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามกรอบทฤษฎีการสื่อสารของ David K. Berlo ดังนี้

ผู้ส่งสาร (Sender: S) ประกอบด้วยประธาน และกรรมการรวม 7 คน แต่ในด้านของการสื่อสารองค์กร คณะกรรมการมีมติให้ประธาน กสม. และประธานอนุกรรมการด้านสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เป็นบุคคลหลักในการสื่อสารองค์กรกับสาธารณะ ในกรณีที่มีประเด็นของการละเมิดสิทธิทางการเมือง

สาร (Message: M) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ชุดที่ 2 ในฐานะผู้ส่งสาร มีการส่งสารไปยังผู้รับสารด้วยวิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ ออกแถลงการณ์ จัดทำข่าวแจก เสนอแนะเชิงนโยบายและปรับปรุงกฎหมาย และรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี โดยมีประเด็นเนื้อหาสาระที่สำคัญ 3 ประเด็น ได้แก่ 1) เรียกร้องให้ทุกฝ่ายยึดมั่นในสันติวิธี งดใช้ความรุนแรง 2) ประณามการใช้ความรุนแรง เรียกร้องให้ทุกฝ่ายหยุดการเผชิญหน้า และ 3) ไม่เห็นด้วยต่อการบังคับใช้ พ.ร.ก.ฉุกเฉิน รัฐบาลและกองทัพควรทบทวนการบังคับใช้กฎหมายความมั่นคง

ช่องทางการส่งสาร (Channel: C) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) เผยแพร่สารผ่านช่องทางสื่อหลัก และสื่อใหม่ ได้แก่ การผลิตรายการวิทยุออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย สถานีวิทยุเพื่อการศึกษา สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา สถานีวิทยุแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสถานีวิทยุชุมชน ผลิตสารคดีออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส และสถานีโทรทัศน์รัฐสภา สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น จดหมายข่าว หนังสือคู่มือ แผ่นพับ โปสเตอร์ เป็นต้น จัดทำซีดีเพลงสิทธิมนุษยชน เพื่อประชาสัมพันธ์องค์กรผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อาทิ เว็บไซต์ เฟสบุ๊ก และช่องยูทูป ของกสม.

ผู้รับสาร (Receiver: R) ได้แก่ องค์กรของรัฐ องค์กรอิสระ และประชาคมโลก ซึ่งเป็นผู้รับสารตามที่กฎหมายกำหนด รวมถึงการเผยแพร่สารไปยังสาธารณะชน องค์กรภาคประชาชน และกลุ่มกดดันทางการเมือง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทราบข้อมูลข่าวสารแท้จริง และโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารเกิดความพึงพอใจในข้อมูลข่าวสาร และยอมรับในการดำเนินความรับผิดชอบของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัย นำไปสู่ข้อสรุปเกี่ยวกับบทบาทและกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) โดยใช้ทฤษฎีการสื่อสารทางการเมืองตามกรอบแนวคิดการวิจัย ดังได้กล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอการอภิปรายผลการวิจัยตามประเด็นที่ค้นพบ ดังนี้

1. บริบททางการเมืองและปฏิกริยาจากต่างประเทศในห้วงเวลาปี พ.ศ. 2552 – 2558 ส่งผลต่อบทบาทและกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.)

กสม. ชุดที่ 2 เข้าปฏิบัติหน้าที่ตั้งแต่วันที่ 25 มิถุนายน 2552 – 25 พฤศจิกายน 2558 ช่วงเวลาดังกล่าว มีเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างฝ่ายรัฐบาล และฝ่ายต่อต้าน มีการชุมนุมประท้วงที่เกินขอบเขตของกฎหมายกำหนด และมีการใช้ความรุนแรงในการสลายการชุมนุม จนกระทั่งมีการทำรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองโดยกองทัพ (ภิรมย์ ศรีประเสริฐ และคณะ, 2558) ท่ามกลางการต่อต้านและคัดค้านจากนานาชาติ

บริบทดังกล่าว ส่งผลต่อบทบาทและกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของ กสม. โดยออกแถลงการณ์เรียกร้องให้ทุกฝ่ายยึดมั่นในสันติวิธี และงดใช้ความรุนแรง ประณามการใช้ความรุนแรงและการบุกรุกโรงพยาบาล เรียกร้องให้งดการเผชิญหน้า และหันมาใช้วิธีการเจรจาเพื่อแก้ไขปัญหา ทั้งยังแสดงความไม่เห็นด้วยต่อการประกาศใช้ พ.ร.ก.ฉุกเฉินของรัฐบาล นอกจากนี้ กสม. ได้เข้าพบผู้นำศาสนาทั้ง 3 ศาสนา และอดีตนายกรัฐมนตรื 5 ท่าน เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาและผ่อนคลายวิกฤตทางการเมือง (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2553) รวมทั้ง กสม. ได้เสนอที่จะเป็นคนกลางในการประสานการเจรจาให้กับคู่ขัดแย้งทางการเมืองคือรัฐบาล และกลุ่มผู้ชุมนุม นปช. ภายหลังการชุมนุมสงบ กสม. ได้เสนอแนะข้อเสนอเชิงนโยบายให้แก่รัฐบาล สรूपบทเรียนภาครัฐ และภาคประชาชนให้รับทราบ และเข้าใจการใช้เสรีภาพในการชุมนุม และการใช้อำนาจในการบริหารจัดการการชุมนุม รวมถึงการแสดงบทบาทในระดับนานาชาติด้วยการแสดงจุดยืนไม่เห็นด้วยกับการกระทำรัฐประหาร และการกำจัดสิทธิบุคคล โดยการออกแถลงการณ์ต่อสื่อมวลชนนานาชาติ และชี้แจงไปยังองค์กรต่างประเทศ

อย่างไรก็ตาม การสื่อสารดังกล่าวของ กสม. ไม่อาจสร้างความตระหนัก และพึงพอใจให้กับฝ่ายใดได้เลย โดยเฉพาะรายงานการตรวจสอบสถานการณ์การชุมนุมปี 2553 ที่มีการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง จากกลุ่มกตตันทางการเมือง นักวิชาการ องค์กรภาคประชาชน และประชาคมโลก ว่ารายงานดังกล่าว ไม่ทันกับสถานการณ์ มีความโน้มเอียง และไม่ได้มีการตรวจสอบอย่างรอบด้าน รวมทั้งแกนนำกลุ่มนปช. ก็ปฏิเสธที่จะให้ กสม. เป็นคนกลางในการเจรจากับทางรัฐบาล เนื่องจากเชื่อว่า กสม. ไม่ได้มีความเป็นกลางอย่างแท้จริง

2. กระบวนการสื่อสารทางการเมืองของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นไปตามทฤษฎีการสื่อสารของ David K. Berlo

ผลการศึกษาวิจัยกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ชุดที่ 2 พบว่า กสม. ทุกท่านจะใช้กระบวนการสื่อสารตามทฤษฎีการสื่อสารของ เดวิด เค เบร์โล (David K. Berlo, 1960) และมีความสำเร็จของการสื่อสาร ที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ เนื่องมาจากความแตกต่างของคุณลักษณะ เนื้อหาสาร ช่องทาง และผู้รับสาร รวมถึงความทันต่อเหตุการณ์

นอกจากนี้ ภูมิหลัง ทักษะในการสื่อสาร และทัศนคติต่อหลักการสิทธิมนุษยชน ก็เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จที่แตกต่างกันในการสื่อสารของกรรมการแต่ละท่าน โดยภาพรวมกระบวนการสื่อสารของ กสม. มาจากการสื่อสารของศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์ ประธาน กสม. เป็นหลัก จึงมีลักษณะของการสื่อสารแบบนี้วิชาการพยายามสร้างความเข้าใจแก่ทุกฝ่าย ตั้งอยู่บนหลักการพื้นฐานด้านสิทธิมนุษยชน เน้นการเผยแพร่ข่าวสารต่าง ๆ ในรูปแบบของลายลักษณ์อักษรที่มีความเป็นทางการ (อมรา พงศาพิชญ์, 2560) อาทิ การแถลงข่าว รายงานประจำปี และสื่อประชาสัมพันธ์ โดยอาศัยข้อมูลจากการลงพื้นที่เพื่อหาข้อมูล และดำเนินกิจกรรมร่วมกับเครือข่ายต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่

สรุป

จากการศึกษาวิจัย นำไปสู่ข้อสรุปเกี่ยวกับบทบาทและกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) โดยใช้ทฤษฎีการสื่อสารทางการเมืองตามกรอบแนวคิดการวิจัย ผู้วิจัยจึงขอเสนอผลสรุป ดังนี้

1. บริบททางการเมืองในห้วงเวลาปี พ.ศ. 2552 – 2558 ส่งผลต่อกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.)

กสม. ชุดที่ 2 เข้าปฏิบัติหน้าที่ตั้งแต่วันที่ 25 มิถุนายน 2552 – 25 พฤศจิกายน 2558 ช่วงเวลาดังกล่าว มีเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างฝ่ายรัฐบาล และฝ่ายต่อต้าน มีการชุมนุมประท้วงที่เกินขอบเขตของกฎหมายกำหนด และมีการใช้ความรุนแรงในการสลายการชุมนุม จนกระทั่งมีการทำรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองโดยกองทัพ บริบทดังกล่าวส่งผลต่อบทบาทและกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของ กสม. โดยออกแถลงการณ์เรียกร้องให้ทุกฝ่ายยึดมั่นในสันติวิธี และงดใช้ความรุนแรง ประณามการใช้ความรุนแรงและการบุกรุกโรงพยาบาล เรียกร้องให้งดการเผชิญหน้า และหันมาใช้วิธีการเจรจาเพื่อแก้ไขปัญหา ทั้งยังแสดงความไม่เห็นด้วยต่อการประกาศใช้ พ.ร.ก.ฉุกเฉินของรัฐบาล นอกจากนี้ กสม. ได้เข้าพบผู้นำศาสนาทั้ง 3 ศาสนา และอดีตนายกรัฐมนตรี 5 ท่าน เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาและผ่านคลายวิกฤติทางการเมือง รวมทั้ง กสม. ได้เสนอที่จะเป็นคนกลางในการประสานการเจรจา

ให้กับคู่ขัดแย้งทางการเมืองคือรัฐบาล และกลุ่มผู้ชุมนุม นปช. ภายหลังจากชุมนุมสงบ กสม. ได้เสนอแนะข้อเสนอเชิงนโยบายให้แก่รัฐบาล สรุบบทเรียนภาครัฐ และภาคประชาชนให้รับทราบ และเข้าใจการใช้เสรีภาพในการชุมนุม และการใช้อำนาจในการบริหารจัดการการชุมนุม อย่างไรก็ตาม การสื่อสารดังกล่าวของ กสม. ไม่อาจสร้างความตระหนัก และพึงพอใจให้กับฝ่ายใดได้เลย โดยเฉพาะรายงานการตรวจสอบสถานการณ์การชุมนุมปี 2553 ที่มีการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง จากกลุ่มกุดตันทางการเมือง นักวิชาการ องค์กรภาคประชาชน และประชาคมโลก ว่ารายงานดังกล่าว ไม่ทันกับสถานการณ์ มีความโน้มเอียง และไม่ได้มีการตรวจสอบอย่างรอบด้าน รวมทั้งแกนนำกลุ่มนปช. ก็ปฏิเสธที่จะให้ กสม. เป็นคนกลางในการเจรจากับทางรัฐบาล เนื่องจากเชื่อว่า กสม. ไม่ได้มีความเป็นกลางอย่างแท้จริง

2. กระบวนการสื่อสารทางการเมืองของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นไปตามทฤษฎีการสื่อสารของ David K. Berlo ผลการศึกษาวิจัยกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ชุดที่ 2 พบว่า กสม. ทุกท่านจะใช้กระบวนการสื่อสารตามทฤษฎีการสื่อสารของ เดวิด เค เบอร์โล (David K. Berlo, 1960) และมีความสำเร็จของการสื่อสารที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ เนื่องมาจากความแตกต่างของคุณลักษณะ เนื้อหาสาร ช่องทาง และผู้รับสาร รวมถึงความทันต่อเหตุการณ์ นอกจากนี้ ภูมิหลัง ทักษะในการสื่อสาร และทัศนคติต่อหลักการสิทธิมนุษยชน ก็เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จที่แตกต่างกันในการสื่อสารของกรรมการแต่ละท่าน โดยภาพรวมกระบวนการสื่อสารของ กสม. มาจากการสื่อสารของศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์ ประธาน กสม. เป็นหลัก จึงมีลักษณะของการสื่อสารแบบนักวิชาการพยายามสร้างความเข้าใจแก่ทุกฝ่าย ตั้งอยู่บนหลักการพื้นฐานด้านสิทธิมนุษยชน เน้นการเผยแพร่ข่าวสารต่าง ๆ ในรูปแบบของลายลักษณ์อักษรที่มีความเป็นทางการ อาทิ การแถลงข่าว รายงานประจำปี และสื่อประชาสัมพันธ์ โดยอาศัยข้อมูลจากการลงพื้นที่เพื่อหาข้อมูล และดำเนินกิจกรรมร่วมกับเครือข่ายต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผลของการวิจัยยังพบว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ขาดการบูรณาการ และการจัดการองค์ความรู้ด้านการสื่อสารองค์กรที่ดี ดังนั้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จึงควรมีการบูรณาการความรู้ ความคิด ในเชิงการสื่อสารทางการเมืองขององค์กร ให้มีรูปแบบของการกระจายอำนาจในการจัดการให้มากขึ้น

1.2 ผลการวิจัยยังพบประเด็นที่สนใจอีกว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ยังคงมีรูปแบบและวัฒนธรรมใน

การปฏิบัติงานแบบกึ่งราชการ ซึ่งทำให้เกิดความล่าช้า และขาดความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ ดังนั้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติควรปรับบทบาทในการสร้างองค์กรให้เป็นองค์กรอิสระโดยแท้จริง ไม่ใช่องค์กรกึ่งระบบราชการอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน รวมถึงการดำเนินกิจกรรมที่สามารถรับฟังความคิดเห็นจากสาธารณชนให้มากขึ้น

1.3 ในยุคปัจจุบัน สื่อใหม่มีความรวดเร็วในการส่งสารไปยังผู้รับสาร ดังนั้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จึงควรมีมาตรการส่งเสริมให้เกิดการสื่อสารผ่านสื่อใหม่ให้มากขึ้น ซึ่งจะสามารถสะท้อนภาพลักษณ์และบทบาทขององค์กรได้ชัดเจนมากกว่าที่เป็นอยู่

1.4 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ควรสร้างระบบติดตามและประเมินผล กระบวนการสื่อสารขององค์กร เพื่อให้ทราบถึงความสำเร็จและความล้มเหลวในประเด็นการสื่อสารต่าง ๆ และนำมาปรับปรุงกระบวนการสื่อสารขององค์กรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้นในอนาคต โดย คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ควรจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสารโดยตรงเป็นผู้คอยให้คำปรึกษา

2. ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

2.1 งานวิจัยครั้งนี้ เป็นงานวิจัยบทบาทและกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ชุดที่ 2 กรณีการละเมิดสิทธิทางการเมือง ในห้วงเวลาปีพ.ศ. 2552-2558 ดังนั้น ผู้สนใจศึกษาอาจพิจารณาศึกษาถึงบทบาทและกระบวนการสื่อสารขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญอื่น ๆ อาทิ บทบาทและกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือบทบาทและกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นต้น

2.2 งานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งศึกษาเชิงลึกในกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยใช้ทฤษฎีการสื่อสาร SMCR Model ของเดวิด เค เบอร์โล (David K. Berlo, 1960) ซึ่งประกอบด้วย ผู้ส่งสาร (Sender) สาร (Message) ช่องทางการสื่อสาร (Channel) และผู้รับสาร (Receiver) เพื่อให้ทราบบทบาทของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ดังนั้น ผู้สนใจศึกษาในทำนองเดียวกันนี้ อาจพิจารณาใช้กรอบแนวคิดทางการสื่อสารในรูปแบบอื่น ๆ มาทำการศึกษาเพื่อให้เห็นความหลากหลายของแนวทางการวิเคราะห์ และอาจพิจารณาศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการสื่อสาร โดยบูรณาการแบบจำลองทางการสื่อสารของนักวิชาการท่านอื่น ๆ เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยดังกล่าว

2.3 ผู้สนใจศึกษาอาจพิจารณาใช้ระเบียบวิธีเชิงปริมาณผสมผสานกับระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่สามารถสรุปนัยทั่วไปของการสื่อสารทางการเมืองในแง่มุมต่าง ๆ หรืออาจจะเป็นการศึกษาถึงการรับรู้ข่าวสารและทัศนคติของผู้รับสารในมุมมองที่กว้างขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพธุรกิจ. (2557). สหรัฐฐา หนุญไทยเจรจาหาทางออกตามหลักปชต. เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม 2562 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/555919>
- กฤษฎา บุญชัย และคณะ. (2558). รายงานการศึกษาบทบาทของภาคประชาสังคมในการคุ้มครองสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2557). 'UN'ร้องไทยยุติความรุนแรง จีรัฐจับคนร้ายฆ่ามีอบ. เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม 2562 จาก <https://www.thairath.co.th/content/405645>
- ไทยรัฐออนไลน์. (2557). สหรัฐฐาเรียกร้องทุกฝ่ายเคารพหลักประชาธิปไตย-หลังไทยใช้กฎอัยการศึก. เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม 2562 จาก <https://www.thairath.co.th/content/423981>
- นันทนา นันทวโรภาส. (2557). สื่อสารทางการเมือง : ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพมหานคร: แมสมิเดีย.
- ประชาไท. (2553). ACHR ร้องรัฐหยุดปราบแดง. เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม 2562 จาก <https://prachatai.com/journal/2010/05/29430>
- โพสต์ทูเดย์. (2553). สหรัฐฐาประณามเสื้อแดงบุกสภา. เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม 2562 จาก <https://www.posttoday.com/politic/news/21664>
- โพสต์ทูเดย์. (2553). สหรัฐฐาหนุญรัฐบาลเจรจาเสื้อแดง รอบโลก. เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม 2562 จาก <https://www.posttoday.com/world/19859>
- ไพโรจน์ พลเพชร และคณะ. (2547). สิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ภิรมย์ ศรีประเสริฐ และคณะ. (2558). รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชุดที่สอง. นนทบุรี: สหมิตรพริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2540). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. เล่ม 114 ตอนที่ 55 ก, 51.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2549). คำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข. เล่มที่ 123 ตอนพิเศษ 95 ก.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2557). ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 5/2557 การสิ้นสุดชั่วคราวของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. เล่ม 131 ตอนพิเศษ 84 ง.
- วอยซ์ทีวี. (2557). ท่าที EU-US-UN ต่อการเมืองไทย. เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม 2562 จาก www.voicetv.co.th/read/108791

- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2553). สรุปแนวทางแก้ไขปัญหาสถานการณ์ และสภาพปัญหาในสังคมไทยของอดีตนายกรัฐมนตรี และผู้นำ 3 ศาสนา. เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม 2562 จาก <http://www.nhrc.or.th/NHRCT-Work/Statements-Press-Releases-Open-Letters/Statements.aspx?page=8>
- สุภางค์ จันทวานิช. (2542). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2546). วิธีการเก็บข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 4). ขอนแก่น: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อมรา พงศาพิชญ์. (23 มกราคม 2560). บทบาทและกระบวนการสื่อสารทางการเมือง ของ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ: ศึกษากรณีการละเมิดสิทธิการเมืองในห้วงเวลา ปี พ.ศ. 2552 – 2558. (วรรณธนพล หิรัญบุรณะ, ผู้สัมภาษณ์)
- แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย. (2559). สถานการณ์สิทธิมนุษยชนทั่วโลก 2558-2559. กรุงเทพมหานคร: แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย.
- AFP. (2013). Ban concerned by Thailand protests. Retrieved January 12, 2019, from https://zeenews.india.com/news/world/ban-concerned-by-thailand-protests_892999.html
- Asian Human Rights Commission. (2014). Army issues summons to activists academics writers and others. Retrieved January 12, 2019, from www.humanrights.asia/news/ahrc-news/AHRC-STM-100-2014/
- Bangkok Post. (2014). Amnesty International slams arrests. Retrieved January 12, 2019, from <https://www.bangkokpost.com/thailand/politics/411523/amnesty-international-slams-arrests>
- David K. Berlo. (1960). The Process of Communication. New York: Holt Rinehart & Winston.
- FRANCE 24. (2014). EU suspends cooperation with Thailand over military coup. Retrieved January 12, 2019, from <https://www.france24.com/en/20140623-eu-suspends-cooperation-with-thailand-over-military-coup>
- McNair, B. (2003). An Introduction to Political Communication (5 ed.). London: Routledge.

Prachatai English. (2014). UN Human Rights Chief condemns military coup and urges prompt restoration of rule of law in Thailand. Retrieved January 12, 2019, from <https://prachatai.com/english/node/4001?utm>